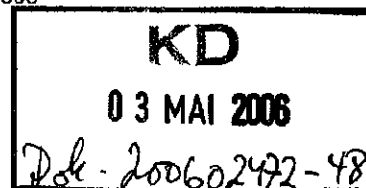

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref: 200602472
Saksbehandler: OTS
Vår ref: 08/1309
Arkivkode:
Dato: 27.04.2006

Høringssvar til utkast av Prinsipper for opplæringen

Det vises til brev av 07.03.06 der Kunnskapsdepartementet ber om høringsuttalelser på utkast til Prinsipper for opplæringen. Sosial- og helsedirektoratet har vurdert utkastet og har både overordnede og mer konkrete innspill til dokumentet, slik det foreligger nå.

Generelle kommentarer

Sosial- og helsedirektoratet ser det som viktig at det utarbeides dokumenter som tydeliggjør de overordnede målsetningene ved opplæringen og skolen og dens funksjon mer generelt. *Prinsipper for opplæringen* søker å fylle dette behovet. Vi vil likevel peke på behovet for å også vektlegge rammene og forutsetningene for opplæringen. Dette inkluderer forhold knyttet til elevenes læringsmiljø.

Med hjemmel i Opplæringsloven kap 9a omhandler Læringsplakaten punkt 9 skolens læringsmiljø. Kap 9a er i liten grad utdypet i forskriftsverket (kun punkt 9 i Læringsplakaten), og Sosial- og helsedirektoratet mener at dokumentet *Prinsipper for opplæringen* er en egnet anledning for å tydeliggjøre og konkretisere skoleeiers ansvar for å "sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring".

Sosial- og helsedirektoratets utgangspunkt er at ved siden av familien er skolen samfunnets viktigste institusjon for å påvirke barns læring, utvikling og helse. Barn og unges oppvekstmiljø og helse følger en sosial gradient. Skolen er den samfunnsinstitusjonen som kan bidra til å utligne disse forskjellene. Et godt læringsmiljø vil være et hovedbidrag.

Sosial- og helsedirektoratet var tilfreds med at Utdannings- og forskningsdepartementet i Stortingsmelding 30 (2003-2004), *Kultur for læring*, går inn for at tilrettelegging av fysisk aktivitet for alle elever de dagene de ikke har kroppssøving, tas med i "Læringsplakaten" eller "Skoleplakaten", som den kalles i Stortingsmeldingen. Dessverre er dette likevel ikke tatt med, men menes ivaretatt i pkt 9. Sosial- og helsedirektoratet mener dette er for vagt, og at det legger svake føringer for skolene til å nå målet om daglig fysisk aktivitet. Vi mener at Prinsipper for opplæringen kan være en formell forankring av den politiske målsetningen uttrykt i St. meld nr 30 (2003-04).

Skolen bør være i forkant av utviklingen av et tobakksfritt samfunn. Det er ikke ønskelig at elevene skal sosialiseres til at tobakk hører med til pauser/friminutt. Det anbefales innført tobakksfri skoletid for elever og ansatte. Ansatte er viktige rollemodeller for elevene. Data fra Statens institutt for rusmiddelforskning (upubliserte) viser at det er halvparten så mange elever som røyker på videregående skoler når det ikke er lov å røyke i løpet av skoletiden.

Matpausen er et naturlig avbrett i skoledagen og er viktig for læringsmiljøet. Skolen må avsette tilstrekkelig tid til spisepause og ha tilbud i tråd med Retningslinjer for skolemåltidet i

Sosial- og helsedirektoratet
Ledelsen

grunnskole og videregående skole (Utgitt av Sosial- og helsedirektoratet) - tilgjengelig drikkevann, melk og frukt. Et kantinetilbud, i tråd med disse retningslinjene har en naturlig plass som et pedagogisk element i skolehverdagen, og er grunnleggende for tverrfaglig samarbeid innen skolen og med eksterne aktører i lokalmiljøet.

I tillegg til det ovennevnte mener vi at kravene til læringsmiljø bør utdypes også på andre områder, og vil generelt vise til brosjyren "Elevens skolemiljø" fra Utdanningsdirektoratet, Strategi for læringsmiljøet i grunnsopplæringen (2005 – 08), veileder til Opplæringslovens kap 9a - elevens skolemiljø, forskrift om miljørettet helsevern i bamehager og skoler og veileder til forskriften. Vi ser på disse dokumentene som egnede utgangspunkt for å utforme noen overordnede forventninger til skoleeier. Sosial- og helsedirektoratet bidrar gjerne ytterligere til en eventuell utdypning.

Vi mener at den bredere setting for opplæringen bør omtales i første del av dokumentet. Avsnittet om Sosial og kulturell kompetanse gjør det i noen grad. Vi mener likevel at det bør vurderes enten å utvide dette avsnittet til å gjelde læringsmiljø mer generelt, eller at det lages et nytt avsnitt mellom gjengivelsen av læringsplakaten og punktet om Sosial og kulturell kompetanse.

I tråd med det ovennevnte mener Sosial- og helsedirektoratet at dokumentet gis tittelen Prinsipper og rammer for opplæringen. Dette er også i tråd med beskrivelsen av Del II i Læreplanverket, jf høringsbrevet fra departementet.

Konkrete kommentarer

Elevmedvirkning: Sosial- og helsedirektoratet er opptatt av elevmedvirkning av flere årsaker. Deltakelse er en verdi i seg selv og det er viktig for opplevelsen av å ha innflytelse på egen tilværelse. Muligheten for å påvirke skolehverdagen er i seg selv en komponent i begrepet læringsmiljø. Deltakelse i samfunnet er derigjennom en viktig levekårskomponent og det er dokumentert en klar sammenheng mellom deltakelse og helse.

Elevdeltakelse er viktig både som en forberedelse til fremtidig deltakelse i demokratiske beslutningsprosesser, og for at eleven skal få mulighet til å påvirke egen situasjon. Sosial- og helsedirektoratet opplever at det førstnevnte er mest vektlagt i utkastet, og foreslår at departementet vurderer teksten på nytt med sikte på å tydeliggjøre det siste momentet.

Tilpasset opplæring: Sosial- og helsedirektoratet mener at vektleggingen av mangfoldet i elevenes bakgrunn er viktig. Vi savner likevel at mangfoldet i funksjonsevne ikke er synliggjort, og foreslår at teksten i andre avsnitt under omtalen av Tilpasset opplæring formuleres som følger (endring understreket): "I opplæringen skal mangfoldet i elevenes bakgrunn, forutsetninger, funksjonsevne, interesser og ..."

Lærernes og instruktørens kompetanse og rolle: Lærernes rolle er flerdimensjonal. Lærerne har en åpenbar rolle i læringssituasjonen. Lærerne er også en del av i læringsmiljøet, som ledere og forbilder for elevene. Dette stiller klare krav til lærernes kompetanse, utover den rent faglige, blant annet forståelse for og kunnskap om mangfoldet i elevgruppen og de (pedagogiske) konsekvenser dette innebærer. Sosial- og helsedirektoratet mener at dette bør synliggjøres som et overordnet kompetansekrav, på linje med de andre komponentene.

Samarbeid med hjemmet: Sosial- og helsedirektoratet mener også her at læringsmiljøet bør vektlegges i større grad enn utkastet i dag gjør.

Samarbeid med lokalsamfunnet: Sosial- og helsedirektoratet ser det som viktig at skolen har en åpenhet overfor lokalsamfunnet, både når det gjelder det frivillige liv og næringsliv. Vi vil

også peke viktigheten av å sikre andre deler av det kommunale apparatets posisjon inn mot skolen. Sosial- og helsedirektoratet er særlig opptatt av at samarbeidet mellom skolen og helsestasjons- og skolehelsetjenesten løses på en god måte.

Forventningene om disse tjenestenes posisjon inn mot skolen kan med fordel konkretiseres. I merknader til Forskrift av 3.april 2003 nr 450 om kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal tjenesten blant annet i samarbeid med skolen legge til rette for tiltak som fremmer godt psykososialt og fysisk lærings- og arbeidsmiljø for elever samt bidra til en mer helsefremmende livsstil i målgruppene. Veilederen til forskriften gir nærmere anbefalinger for hvordan dette pålegget kan gjennomføres. På denne foreslås det at følgende tekst tas inn, enten som et tillegg i avsnittet om Samarbeid med lokalsamfunnet, eller som et nytt avsnitt.

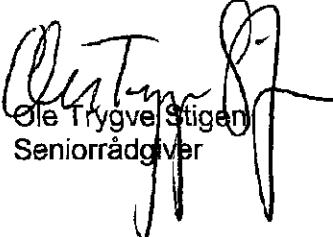
"Kommunenes lovpålagte helsetjeneste i skoler er fysisk lokalisert til skolen, noe som gjør tjenesten lett tilgjengelig for både elever, foresatte og skolens personell. Et formalisert og forpliktende samarbeid mellom skole og skolehelsetjeneste er viktig for å sikre et fysisk og psykososialt læringsmiljø som er inkluderende og fremmer elevenes helse og trivsel. Skolehelsetjenesten har i samarbeid med skolen et ansvar for å medvirke til å øke barn og ungdoms kunnskaper om hvordan mestre eget liv, og ta selvstendige valg i forhold til egen helse og levevaner."

I forlengelsen av avsnittet bør det gis en henvisning til hjemmelsgrunnlaget; lov om helsetjenesten i kommunene av 19.november 1982 nr.66 og forskrift av 3.april 2003 nr 450 om kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Med vennlig hilsen

Kari Huseby

Kari Huseby
Fung. prosjektdirektør

Ole Trygve Stigen
Seniorrådgiver

Kopi: Helse- og omsorgsdepartementet